

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2026-40-299-307>

УДК 378:005.6

Смирнова Ірина Михайлівна,

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-педагогічної роботи,
Дунайський інститут Національного університету
«Одеська морська академія»,

Ізмаїл, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2085-5391>

phd.smyrnova@gmail.com

Житомирська Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора з навчально-виховної роботи,
Дунайський фаховий коледж Національного університету
«Одеська морська академія»,

Ізмаїл, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7015-0819>

tanyazhit80@gmail.com

Скляренко Інна Юріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри психології,
Національний транспортний університет,
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3970-078X>

innakdvt@ukr.net

ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У процесі дослідження авторами проаналізовано теоретико-методологічні підходи до забезпечення якості вищої освіти в контексті інтеграції України до Європейського простору вищої освіти, а також сутність і структуру готовності викладачів до реалізації якісних освітніх проєктів. Здійснено узагальнення положень Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО, національної нормативно-правової бази та сучасних наукових досліджень, що дозволило визначити ключові напрями професійної діяльності викладачів у системі управління якістю освіти. Зазначено, що готовність викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів є інтегративною характеристикою, яка поєднує мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-операційний та рефлексивно-аналітичний компоненти. Вона передбачає здатність до впровадження

впровадження студентоцентрованого навчання, використання доказово-орієнтованих підходів до моніторингу якості, ефективної інтеграції цифрових технологій, дотримання принципів академічної доброчесності і розвитку міжкультурної комунікації в межах міжнародних освітніх проєктів. Актуальність дослідження обґрунтована необхідністю підвищення якості освітніх послуг і забезпечення конкурентоспроможності закладів вищої освіти України в умовах глобалізації, цифрової трансформації та активної участі в міжнародних освітніх ініціативах. Відповідність діяльності викладачів європейським стандартам якості виступає важливою передумовою ефективної інтеграції до ЄПВО та розвитку культури якості в освітньому середовищі. У результаті дослідження встановлено, що ефективне забезпечення якості освітніх проєктів можливе за умови системного розвитку професійних, цифрових і міжкультурних компетентностей викладачів, їхньої активної участі у внутрішніх системах забезпечення якості та застосування аналітичних інструментів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Ключові слова: готовність викладачів; якість вищої освіти; освітні проєкти; Європейський простір вищої освіти; цифрові компетентності; освітній процес.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси у сфері вищої освіти, зумовлені цифровізацією освітнього середовища та активізацією міжнародної співпраці, актуалізують проблему забезпечення якості освітніх проєктів відповідно до європейських стандартів. У цих умовах професійна діяльність викладача виходить за межі традиційного дотримання академічних вимог і передбачає здатність гарантувати прозорість, академічну доброчесність, доступність та об'єктивність оцінювання, особливо в умовах онлайн- і змішаного навчання. Готовність викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів передбачає сформованість комплексу професійних і цифрових компетентностей, необхідних для ефективної інтеграції цифрових ресурсів у освітній процес, організації міжкультурної комунікації учасників освітнього процесу та застосування інструментів моніторингу якості на основі доказових даних. У межах Європейського простору вищої освіти якість розглядається як поєднання відповідності визначеним стандартам і принципу безперервного вдосконалення освітніх практик, що відображено у Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в ЄПВО (ESG, 2015). Викладач постає ключовим суб'єктом управління якістю освітніх проєктів, беручи активну участь у функціонуванні внутрішніх систем забезпечення якості, залученні здобувачів освіти до процесів оцінювання та модернізації освітніх програм, а також у використанні аналітичних даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Цифрова трансформація освіти не лише зберігає базові принципи якості, а й висуває нові вимоги, серед яких особливого значення набувають забезпечення цифрової інклюзії, кібербезпеки, етичного використання даних, достовірності результатів онлайн-оцінювання, розвиток цифрової педагогіки та підвищення якості освітнього контенту і сервісів підтримки здобувачів освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення якості вищої освіти в умовах формування та розвитку Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) є предметом ґрунтовних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у теоретичне осмислення та практичне впровадження механізмів забезпечення якості зробили такі науковці, як В. Андрущенко, В. Луговий, С. Калашнікова, О. Козлова, В. Кремень, С. Ніколаєнко, Ю. Рашкевич, А. Сбруєва, С. Сисоєва, С. Шевченко, С. Щудло та ін. У їхніх працях розглядаються концептуальні засади розвитку систем забезпечення якості, питання інституційної автономії, інтернаціоналізації, акредитації освітніх програм, а також імплементації європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у національний освітній простір. Поряд із вітчизняними дослідниками, вагомий внесок у розвиток теорії та практики управління якістю освіти здійснили зарубіжні науковці, зокрема Л. Брікерхофф (L. Brinkerhoff) та Л. Боллер (L. Voller). Їхні наукові розвідки присвячені питанням оцінювання ефективності освітніх програм, управління змінами, підвищення інституційної спроможності закладів освіти та впровадження механізмів забезпечення якості в умовах міжнародної співпраці.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності та структури готовності викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів, визначенні її компонентів, а також у розробленні рекомендацій щодо її формування відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти.

У процесі дослідження, відповідно до поставленої мети, було визначено такі **завдання**:

1. проаналізувати європейські та національні підходи до забезпечення якості вищої освіти;
2. визначити структуру та компоненти готовності викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів;
3. обґрунтувати рекомендації щодо формування готовності викладачів відповідно до стандартів Європейського простору вищої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Основні напрями державної політики щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні визначаються комплексом нормативно-правових актів, які формують цілісну систему регулювання освітньої діяльності та її відповідність європейським стандартам. Базовими документами у цій сфері є Закони України «Про вищу освіту» (2014) [1] та «Про освіту» (2017) [2], що закріплюють принципи автономії закладів вищої освіти, академічної свободи, внутрішніх і зовнішніх систем забезпечення якості, а також орієнтацію на компетентнісний підхід і інтеграцію до Європейського простору вищої освіти. Важливі орієнтири модернізації освітньої системи були окреслені в Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), що

сприяв реформуванню сектору освіти відповідно до європейських стандартів. Ключовим інституційним елементом системи зовнішнього забезпечення якості стало створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), утвореного відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України (2014). Діяльність Агентства спрямована на акредитацію освітніх програм, оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості та узгодження національних практик із Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [7]. Варто відзначити Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2030 року, а також Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України. Ці документи акцентують увагу на цифровій трансформації освіти, інтернаціоналізації, розвитку людського капіталу, впровадженні студентоцентрованого навчання та зміцненні системи внутрішнього забезпечення якості.

Формування «європейського виміру вищої освіти» стало одним із ключових завдань модернізації освітніх систем країн Європи, що було офіційно закріплено в основоположному документі Болонського процесу – Болонській декларації (1999). У цьому документі підкреслюється, що сталий розвиток Європи ґрунтується на її інтелектуальному, культурному, соціальному та науково-технологічному потенціалі, а система вищої освіти виступає визначальним чинником зміцнення цих вимірів. Відтак, інтеграція національних освітніх систем до Європейського простору вищої освіти передбачає гармонізацію стандартів якості, підвищення конкурентоспроможності освітніх програм і забезпечення мобільності здобувачів та викладачів.

У Болонській декларації окреслено основні механізми реалізації європейського виміру вищої освіти, серед яких особливого значення набувають модернізація навчальних планів, розвиток міжінституційного співробітництва, впровадження програм академічної мобільності, створення спільних освітніх програм і проєктів, а також інтеграція наукових досліджень і практичної підготовки. Усі ці напрями безпосередньо пов'язані із забезпеченням якості освітніх проєктів та вимагають високого рівня професійної готовності викладачів до їх реалізації.

У сучасних умовах готовність викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів розглядається як комплексна характеристика, що включає володіння європейськими підходами до управління якістю, здатність до міжкультурної комунікації, використання інструментів внутрішнього та зовнішнього оцінювання, а також ефективну інтеграцію цифрових технологій в освітній процес [3;6]. Відповідність діяльності викладачів принципам Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти сприяє підвищенню прозорості, академічної доброчесності та інтернаціоналізації освітніх проєктів. Можемо зробити висновки, що ідеї Болонської декларації залишаються концептуальною основою формування готовності викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів, сприяючи інтеграції українських закладів вищої освіти до європейського освітнього простору та підвищенню їхньої міжнародної конкурентоспроможності.

Формування готовності викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів у контексті європейських стандартів вищої освіти є складним багатокомпонентним процесом, що потребує чіткої структуризації за компонентами, критеріями та показниками. У сучасному науковому дискурсі якість вищої освіти безпосередньо пов'язується з професійною компетентністю викладачів, які виступають ключовими суб'єктами реалізації освітніх програм та проєктів.

Аналіз наукових джерел [4;5] дає підстави виокремити такі структурні компоненти готовності: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-операційний та рефлексивно-аналітичний. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає орієнтацію викладача на забезпечення якості освіти, дотримання академічної доброчесності та відповідність європейським принципам освітньої діяльності. Когнітивний компонент охоплює знання стандартів забезпечення якості, зокрема положень ESG, що визначають вимоги до внутрішніх і зовнішніх систем оцінювання якості. Діяльнісно-операційний компонент передбачає здатність застосовувати інструменти моніторингу, оцінювання та вдосконалення освітніх проєктів, тоді як рефлексивно-аналітичний – уміння здійснювати самооцінювання та корекцію професійної діяльності.

Сучасні дослідження підкреслюють, що ефективність освітніх проєктів визначається сукупністю чинників, серед яких провідне місце займає людський чинник, зокрема професійна підготовленість викладача, його здатність адаптуватися до змін і використовувати інноваційні підходи. Водночас європейські практики акцентують увагу на студентоцентрованому навчанні як складовій культури якості, що вимагає від викладача відповідних педагогічних і комунікативних компетентностей.

У сучасних умовах інтеграції системи вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти особливого значення набуває практичне впровадження результатів досліджень, спрямованих на підвищення готовності викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів. Це потребує розроблення системних рекомендацій, що враховують як національні особливості, так і європейські підходи до забезпечення якості, зокрема положення Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО, які визначають рамки внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти:

– Доцільним є удосконалення внутрішніх систем забезпечення якості освіти у закладах вищої освіти. Це передбачає впровадження процедур регулярного моніторингу освітніх програм, систематичне залучення здобувачів освіти до оцінювання якості навчання і використання результатів такого оцінювання для вдосконалення освітніх проєктів.

– Важливим напрямом є розвиток професійної компетентності викладачів, зокрема цифрової, аналітичної і міжкультурної. Викладачі повинні володіти інструментами збору та аналізу освітніх даних, використовувати цифрові платформи для організації навчання та забезпечувати академічну доброчесність у змішаному і онлайн-форматах. Це відповідає сучасним вимогам до якості освіти, що передбачають інтеграцію цифрових технологій в освітній процес.

– Важливо забезпечити розвиток студентоцентрованого підходу до навчання, який є одним із ключових принципів ЄПВО. Це передбачає активне залучення здобувачів

освіти до формування змісту освітніх програм, оцінювання результатів навчання й участі у прийнятті управлінських рішень щодо вдосконалення освітнього процесу.

– Необхідним є впровадження доказово-орієнтованого управління якістю, що передбачає використання аналітичних даних, результатів опитувань, зовнішніх і внутрішніх аудитів для прийняття обґрунтованих рішень. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості та ефективності освітньої діяльності.

– Розвиток міжнародної співпраці й академічної мобільності сприяє обміну кращими практиками забезпечення якості освіти та інтеграції українських ЗВО до європейського освітнього простору. Реалізація спільних освітніх проєктів дозволяє підвищити якість освітніх програм і забезпечити їх відповідність міжнародним стандартам.

– Необхідно забезпечити дотримання принципів академічної доброчесності, цифрової етики та кібербезпеки, що є важливими складовими сучасної системи забезпечення якості освіти. ESG підкреслюють важливість створення довіри, прозорості та відповідальності в освітньому середовищі.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

У процесі дослідження встановлено, що готовність викладачів до забезпечення якості освітніх проєктів є комплексною інтегративною характеристикою, яка поєднує мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-операційний та рефлексивно-аналітичний компоненти. Доведено, що ефективне забезпечення якості освітніх проєктів ґрунтується на відповідності діяльності викладачів принципам Європейського простору вищої освіти, зокрема положенням Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО, студентоцентрованому підході, академічній доброчесності та безперервному професійному розвитку. Визначено, що ключовими чинниками формування готовності викладачів є розвиток цифрових і міжкультурних компетентностей, здатність до використання доказово-орієнтованих інструментів моніторингу якості, активна участь у внутрішніх системах забезпечення якості та залучення здобувачів освіти до процесів оцінювання й удосконалення освітніх програм. Встановлено, що впровадження зазначених підходів сприяє підвищенню ефективності освітніх проєктів, інтеграції закладів вищої освіти України до Європейського освітнього простору і зміцненню їхньої міжнародної конкурентоспроможності. Результати дослідження підтверджують необхідність системної підготовки викладачів до діяльності в умовах європейських стандартів якості вищої освіти. **Перспективи подальших досліджень** у зазначеному напрямі пов'язані з розробленням та експериментальною перевіркою інноваційних моделей професійної підготовки й підвищення кваліфікації викладачів, спрямованих на формування їхніх цифрових, міжкультурних і аналітичних компетентностей.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Закон України «Про вищу освіту», 2014. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.

2. Закон України «Про освіту», 2017. Доступно: <<https://surl.li/pucvj1>>.
3. Кільова, Г. О., 2012. Якість освіти як ключова категорія менеджменту освіти. *Освіта та педагогічна наука*, 5–6, 22–26. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2012_5-6_5>.
4. Павлюк, Б. В., Ящук, С. В., 2026. Європейські методика цифровізації професійної освіти: стандарти, інструменти та практики впровадження. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 78, 118-130.
5. Сбруєва, А. А., 2013. Інтернаціоналізація вищої освіти: пріоритети комплексної стратегії Європейського Союзу. *Вища освіта України*, 3, 89-95.
6. Сбруєва, А. А., Єременко, І. В., 2019. Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені АС Макаренка.
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, 2015. Доступно: <<https://tinyurl.com/yh9vxyuw>>.

LECTURERS' READINESS TO ENSURE THE QUALITY OF EDUCATIONAL PROJECTS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN HIGHER EDUCATION STANDARDS

Iryna Smyrnova,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work of the
Danube Institute of the National University «Odesa Maritime Academy»,
Izmail, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2085-5391>
phd.smyrnova@gmail.com

Tetiana Zhytomyrska,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Deputy Director for Educational and
Training Work at the Danube Professional College of the
National University 'Odessa Maritime Academy',
Izmail, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7015-0819>
tanyazhit80@gmail.com

Inna Skliarenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Psychology,
National Transport University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3970-078X>
innakdvt@ukr.net

Abstract. In the course of the study, the authors analysed theoretical and methodological approaches to quality assurance in higher education in the context of

Ukraine's integration into the European Higher Education Area, as well as the nature and structure of lecturers' readiness to implement high-quality educational projects. A synthesis was carried out of the provisions of the Standards and Recommendations on Quality Assurance in the EHEA, the national regulatory framework and contemporary scientific research, which enabled the identification of key areas of teachers' professional activity within the education quality management system. It is noted that teachers' readiness to ensure the quality of educational projects is an integrative characteristic that combines motivational-value, cognitive, activity-operational and reflective-analytical components. It entails the ability to implement student-centred learning, use evidence-based approaches to quality monitoring, effectively integrate digital technologies, adhere to the principles of academic integrity, and develop intercultural communication within the framework of international educational projects. The relevance of this study stems from the need to improve the quality of educational services and ensure the competitiveness of Ukrainian higher education institutions in the context of globalisation, digital transformation and active participation in international educational initiatives. Aligning teaching staff activities with European quality standards is a key prerequisite for effective integration into the EHEA and the development of a culture of quality within the educational environment. The study found that effective quality assurance of educational projects is possible provided there is systematic development of lecturers' professional, digital and intercultural competences, their active participation in internal quality assurance systems, and the use of analytical tools to make informed management decisions.

Keywords: teacher readiness; quality of higher education; educational projects; European Higher Education Area; digital competences; educational process.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zakon Ukrainy «*Pro vyshchu osvitu*» [Law of Ukraine "On Higher Education"], 2014. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.
2. Zakon Ukrainy «*Pro osvitu*» [Law of Ukraine "On Education"], 2017. Dostupno: <http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html>.
3. Kilova, H. O., 2012. Yakist osvity yak kliuchova katehoriia menedzhmentu osvity [Quality of education as a key category of educational management]. *Osvita ta pedahohichna nauka*, (5-6), 22-26. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2012_5-6_5>.
4. Pavliuk, B. V., & Yashchuk, S. V., 2026. Yevropeiski metodyky tsyvrovizatsii profesiinoi osvity: standarty, instrumenty ta praktyky vprovadzhennia [European methodologies for the digitalization of vocational education: Standards, tools, and implementation practices]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 78, 118-130.

5. Sbruieva, A. A., 2013. Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity: priorytety kompleksnoi stratehii Yevropeiskoho Soiuzu [Internationalization of higher education: Priorities of the European Union's comprehensive strategy]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3, 89–95.

6. Sbruieva, A. A., & Yeremenko, I. V., 2019. Formuvannia yevropeiskoho vymiru zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v konteksti internatsionalizatsii osvitnoho prostoru [Formation of the European dimension of quality assurance in higher education in the context of internationalization of the educational space]. Sumy: *Vydavnytstvo SumDPU imeni A.S. Makarenka*.

7. Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity [Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area], 2015. Dostupno: <<https://tinyurl.com/yh9vxuyw>>.

Дата першого подання статті до публікації: 12.03.2026

Дата прийняття статті до публікації після рецензування: 10.04.2026

Дата публікації: 29.05.2026